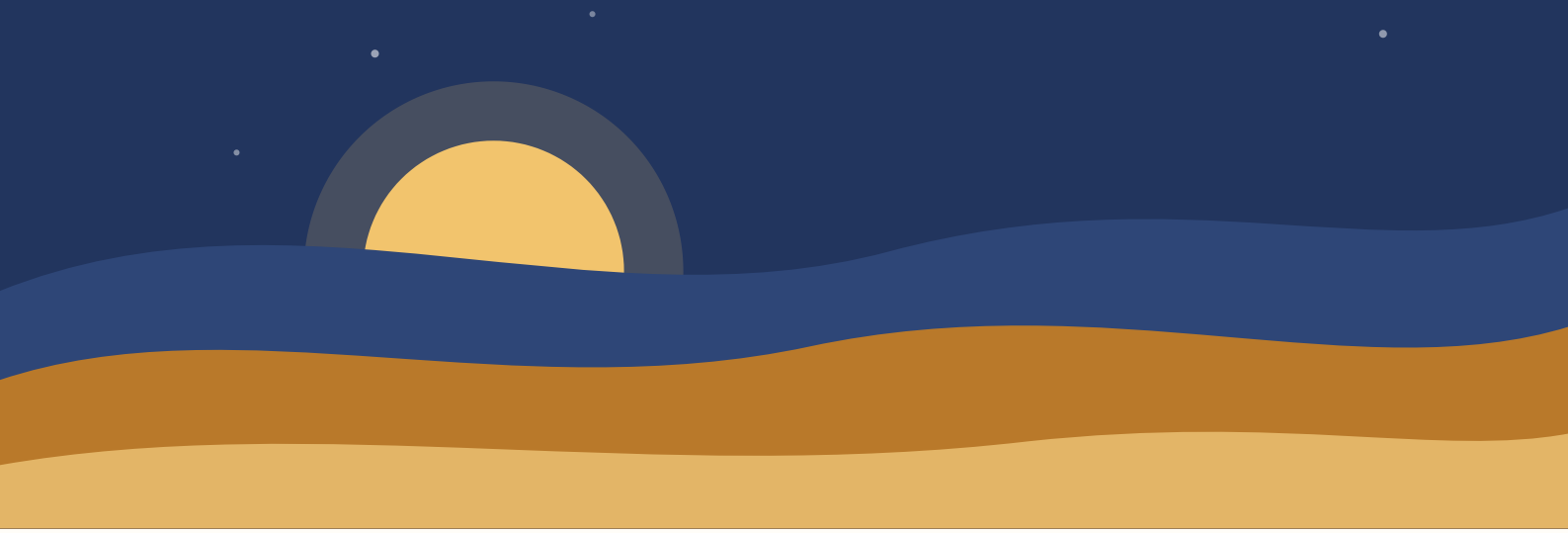
הבנת הנקרא • לשון • כתיבה

דוד בן־גוריון

האיש שחלם על מדינה והעז להקים אותה



שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

מה בחוברת?

הטקסט בעמודים 2–4 • הפסקאות ממוספרות

א׳ היכרות עם הטקסט והבנת מבנהו
תעודת זהות, רעיונות מרכזיים ומבנה
משימות 1–3

ב׳ הבנת הנקרא
איתור מידע, רצף, מסקנות, סיבה ותוצאה
משימות 4–8

ג׳ אוצר מילים ולשון
מאזכרים, קשרים לוגיים, צירופים וחלקי הדיבר
משימות 9–14

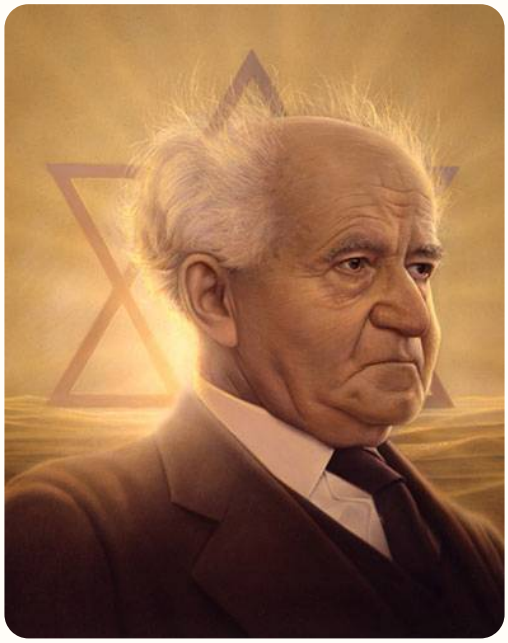
ד׳ חשיבה ביקורתית וכתיבה
דמות המנהיג, טיעון, סיכום ובין הטקסט לחיים
משימות 15–18

יעל דנה מישאלוף
הוראה בהתאמה אישית

טקסט מידעי־ביוגרפי | כיתות ז'–ח'

דוד בן־גוריון

האיש שחלם על מדינה והעז להקים אותה



דיוקן של דוד בן־גוריון

1 ב־14 במאי 1948 עמד דוד בן־גוריון באולם מוזיאון תל אביב, מול חברי מועצת העם ומוזמנים נוספים. מחוץ לאולם שררה מתיחות רבה. צבאות מדינות ערב נערכו לפלוש לארץ, והיישוב היהודי כבר היה נתון במלחמה קשה. למרות הסכנות, הקריא בן־גוריון את מגילת העצמאות והכריז על הקמת מדינת ישראל. כיצד הפך ילד שגדל בעיירה קטנה בפולין לאדם שהוביל את העם היהודי לאחת ההכרעות החשובות בתולדותיו?

2 דוד בן־גוריון נולד בשנת 1886 בעיירה פלונסק שבפולין, שהייתה אז חלק מהאימפריה הרוסית, בשם דוד גרין. אביו, אביגדור גרין, היה פעיל בתנועה הציונית והשפיע רבות על השקפת עולמו. כבר בנעוריו נמשך דוד לרעיון הציוני, שלפיו על העם היהודי לשוב לארץ אבותיו ולהקים בה בית לאומי. בהיותו נער ייסד עם חבריו אגודה בשם "עזרא", שחבריה עודדו את לימוד השפה העברית ואת השימוש בה בחיי היום־יום.

3 בשנת 1906, בהיותו בן עשרים, עלה לארץ ישראל, שהייתה נתונה לשלטון האימפריה העות'מאנית. תחילה עבד כפועל חקלאי במושבות, ובהן פתח תקווה וסג'רה. העבודה הפיזית הייתה קשה, תנאי המחיה היו דלים והמתיישבים סבלו ממחלות. אולם בן־גוריון האמין כי עבודת האדמה וההתיישבות הן יסודות הכרחיים לבניית חברה יהודית עצמאית. בהמשך הצטרף לפעילות פוליטית, עסק בכתיבה עיתונאית ואימץ את שם המשפחה העברי בן־גוריון.

4 במהלך מלחמת העולם הראשונה גורש בן־גוריון מן הארץ בידי השלטונות העות'מאניים בשל פעילותו הציונית. הוא הגיע לארצות הברית, ושם פגש את פולה מונבז, שלימים הייתה לרעייתו. בשנת 1918 התגייס לגדודים העבריים במסגרת הצבא הבריטי, ועם הגדודים שב לארץ ישראל. בשנים שלאחר מכן הלך והתחזק מעמדו כמנהיג בתנועת הפועלים ובהנהגת היישוב היהודי.

5 בשנת 1935 נבחר ליושב ראש הנהלת הסוכנות היהודית, הגוף המרכזי שעסק בקידום ההתיישבות והקמת הבית הלאומי. בתקופה זו נאלץ להתמודד עם אתגרים מורכבים: התנגדות ערבית גוברת, הגבלות בריטיות על העלייה ורדיפות היהודים באירופה. בן־גוריון פעל להרחבת ההתיישבות ולחיזוק כוחו הביטחוני של היישוב, מתוך הכרה שהקמת מדינה תחייב לא רק חזון מדיני, אלא גם יכולת להגן עליו.

6 בשנת 1947 קיבל האו"ם החלטה על חלוקת ארץ ישראל לשתי מדינות, יהודית וערבית. בן־גוריון תמך בקבלת התוכנית, אף שגבולות המדינה המוצעת לא תאמו את מלוא השאיפות הציוניות. הוא סבר כי יש לנצל את ההזדמנות ההיסטורית להקמת מדינה ריבונית. ב־14 במאי 1948, לקראת סיום המנדט הבריטי, הכריז על הקמת מדינת ישראל. למחרת פלשו צבאות מדינות ערב לשטחי הארץ, והמלחמה התרחבה.

7 עם הקמת המדינה עמד בן־גוריון בראש הממשלה הזמנית וכיהן כשר הביטחון, ובהמשך היה לראש הממשלה הראשון של ישראל. הוא הוביל את הקמת צה"ל כצבא ממלכתי, פעל לקליטת מאות אלפי עולים ולקידום מערכות החינוך והכלכלה. החלטותיו לא התקבלו תמיד בהסכמה. אחת המחלוקות החריפות נגעה לדרישתו לפרק מסגרות צבאיות נפרדות ולאחד את הכוחות תחת פיקוד אחד. בן־גוריון האמין כי מדינה ריבונית אינה יכולה להתקיים ללא שלטון מרכזי וסמכות ביטחונית אחידה.

יעל דנה מישאלוף
הוראה בהתאמה אישית

8 בשנת 1953 פרש בן־גוריון מראשות הממשלה ועבר עם רעייתו פולה לקיבוץ שדה בוקר שבנגב. בעיניו, ההתיישבות במדבר הייתה משימה לאומית, והוא ביקש לשמש דוגמה אישית להגשמתה. בשנת 1955 שב לממשלה כשר הביטחון, ובסוף אותה שנה חזר לכהן כראש הממשלה, עד שנת 1963. בשנותיו האחרונות התמסר לכתיבה ולעיון בספרים. הוא נפטר בשנת 1973 ונקבר בנגב, סמוך למדרשת בן־גוריון.


בן־גוריון עומד על ראשו על חוף הים

9 מורשת ושל בן־גוריון מעוררת עניין גם כיום. לצד ההכרה בתפקידו המכריע בהקמת המדינה, ממשיכים חוקרים ואנשי ציבור לדון בהחלטותיו ובמחירן. סיפור חייו ממחיש כיצד חזון אישי, נחישות ויכולת מנהיגות עשויים להשפיע על גורלו של עם שלם, אך גם עד כמה מורכבת האחריות המוטלת על מי שנדרש להפוך חזון למציאות.

הטקסט נכתב לצורכי הוראה, בסגנון עיוני־ביוגרפי. העובדות ההיסטוריות נבדקו מול מקורות, ובהם הספרייה הלאומית, אתר הכנסת והמכון למורשת בן־גוריון.

א׳ היכרות עם הטקסט והבנת מבנהו

משימות 1–3

1 תעודת הזהות של הטקסט

השלימו את הפרטים הבאים:

כותרת הטקסט	
סוג הטקסט	
נושא הטקסט	
מטרת הכותב	
קהל היעד	

2 הרעיון המרכזי של הפסקאות

לפניכם משפטים המתארים את הרעיונות המרכזיים של פסקאות שונות בטקסט. כתבו ליד כל משפט את מספר הפסקה המתאימה.

הרעיון המרכזי	פסקה
בן־גוריון ראה בהתיישבות בנגב משימה לאומית וביקש לשמש דוגמה אישית.	
כבר בילדותו הושפע בן־גוריון מן הרעיון הציוני ופעל לקידום השפה העברית.	
בן־גוריון פעל לביסוס המדינה הצעירה ולהקמת צבא ממלכתי הנתון לפיקוד אחיד.	
בן־גוריון העדיף לנצל הזדמנות מדינית אף שהתוכנית שהוצעה לא תאמה את מלוא שאיפותיו.	
בן־גוריון האמין שעבודת האדמה וההתיישבות חיוניות להקמת חברה יהודית עצמאית.	
מורשתו של בן־גוריון משלבת הכרה בתרומתו להקמת המדינה לצד בחינה ביקורתית של החלטותיו.	

3 מבנה הטקסט

א. הטקסט נפתח בתיאור הכרזת העצמאות בשנת 1948, ולא בתיאור לידתו של בן־גוריון. מדוע לדעתכם בחר הכותב לפתוח דווקא באירוע זה?

ב. כיצד מסייעת השאלה המופיעה בסוף פסקת הפתיחה לעורר עניין אצל הקוראים?

ג. האם גוף הטקסט מאורגן בעיקר לפי סדר כרונולוגי או לפי נושאים? בססו את תשובתכם על שתי דוגמאות.

ב׳ הבנת הנקרא
משימות 4–8

4 איתור מידע מפורש

ענו על השאלות על פי הטקסט.

א. באיזו שנה ובאיזה מקום נולד דוד בן־גוריון, ומה היה שמו המקורי?

ב. מה הייתה מטרתה של אגודת "עזרא" שייסד בן־גוריון בצעירותו?

ג. ציינו שני קשיים שעמם התמודד בן־גוריון לאחר עלייתו לארץ ישראל.

4 איתור מידע מפורש (המשך)

ד. באיזה תפקיד מרכזי החל בן־גוריון לכהן בשנת 1935?

ה. אילו שלושה אתגרים עמדו בפני הנהגת היישוב היהודי בתקופה זו?

ו. ציינו שתי פעולות שביצע בן־גוריון כראש ממשלת ישראל.

5 רצף אירועים

סדרו את האירועים הבאים על פי התרחשותם. כתבו בעיגול את המספרים 1–7.

האירוע	סדר
בן־גוריון עבר להתגורר בשדה בוקר.	◯
בן־גוריון עלה לארץ ישראל.	◯
בן־גוריון הכריז על הקמת מדינת ישראל.	◯
בן־גוריון ייסד עם חבריו את אגודת "עזרא".	◯
בן־גוריון נבחר ליושב ראש הנהלת הסוכנות היהודית.	◯
בן־גוריון התגייס לגדודים העבריים.	◯
בן־גוריון שב לכהן כראש הממשלה בשנת 1955.	◯

6 הסקת מסקנות ופרשנות

א. בן־גוריון עסק בעבודה חקלאית לאחר עלייתו לארץ, אף שתנאי העבודה היו קשים. מה אפשר להסיק מכך על השקפת עולמו?

ב. מדוע לדעתכם סבר בן־גוריון כי חיזוק כוחו הביטחוני של היישוב היה תנאי חשוב להקמת מדינה?

ג. מדוע תמך בן־גוריון בתוכנית החלוקה, אף שלא תאמה את מלוא השאיפות הציוניות?

ד. מה אפשר ללמוד מהחלטתו של בן־גוריון לעבור לשדה בוקר על הקשר שבין אמונותיו למעשיו?

ה. על פי פסקת הסיום, מדוע חשוב לבחון לא רק את הישגיו של מנהיג אלא גם את החלטותיו השנויות במחלוקת? בססו את תשובתכם על הטקסט.

7 הבנת ביטויים בהקשר

הסבירו במילים שלכם את משמעות הביטויים הבאים על פי הקשרם בטקסט.

א. **"אחת ההכרעות החשובות בתולדותיו"**

_____

_____

ב. **"יסודות הכרחיים לבניית חברה יהודית עצמאית"**

_____

_____

ג. **"לנצל את ההזדמנות ההיסטורית"**

_____

_____

ד. **"סמכות ביטחונית אחידה"**

_____

_____

ה. **"להפוך חזון למציאות"**

_____

_____

8 סיבה ותוצאה

השלימו את הטבלה על פי הטקסט.

סיבה		תוצאה
פעילותו הציונית של בן־גוריון בתקופת השלטון העות'מאני	←	
בן־גוריון האמין שיש לנצל את ההזדמנות המדינית שנוצרה בעקבות החלטת האו"ם	←	
בן־גוריון האמין בצורך בצבא ממלכתי אחד	←	
בן־גוריון ראה בהתיישבות בנגב משימה לאומית	←	

ג׳ אוצר מילים ולשון
משימות 9–14

9 אוצר מילים

לפניכם מילים וביטויים מתוך הטקסט. כתבו את פירושם על פי ההקשר שבו הם מופיעים.

מילה או ביטוי	פירוש
מתיחות	
השקפת עולם	
דלים	
הכרחיים	
ריבונית	
ממלכתי	
נחישות	
מורשת	

בחרו שלוש מילים מן הטבלה וכתבו משפט מקורי לכל אחת מהן.

1. _____
_____
2. _____
_____
3. _____

10 מאזכרים

למי או למה מתייחסות המילים המודגשות במשפטים הבאים?

א. "**אביו**, אביגדור גרין, היה פעיל בתנועה הציונית והשפיע רבות על השקפת **עולמו**."

מתייחס ל: _____

ב. "הוא הגיע לארצות הברית, **ושם** פגש את פולה מונבז." – לאיזה מקום מתייחסת המילה "שם"?

מתייחס ל: _____

ג. "בן־גוריון תמך בקבלת **התוכנית**" – לאיזו תוכנית הכוונה?

מתייחס ל: _____

ד. "חבריה עודדו את לימוד השפה העברית ואת השימוש **בה** בחיי היום־יום." – למה מתייחסת המילה "בה"?

מתייחס ל: _____

ה. "בעיניו, ההתיישבות במדבר הייתה משימה לאומית, והוא ביקש לשמש דוגמה אישית **להגשמתה**." – למה מתייחסת המילה "להגשמתה"?

מתייחס ל: _____

11 קשרים לוגיים

קראו את המשפטים וציינו מהו הקשר הלוגי שמבטאת מילת הקישור המודגשת.

המשפט	מילת הקישור	הקשר הלוגי
"**למרות** הסכנות, הקריא בן־גוריון את מגילת העצמאות"	**למרות**	
"בן־גוריון תמך בקבלת התוכנית, **אף ש**גבולות המדינה המוצעת לא תאמו את מלוא השאיפות הציוניות"	**אף ש**	
"העבודה הפיזית הייתה קשה... **אולם** בן־גוריון האמין כי עבודת האדמה וההתיישבות הן יסודות הכרחיים"	**אולם**	
"גורש בן־גוריון מן הארץ בידי השלטונות העות'מאניים **בשל** פעילותו הציונית"	**בשל**	

שימו לב! במשפט "הוא סבר **כי** יש לנצל את ההזדמנות ההיסטורית" המילה "כי" אינה מבטאת סיבה. מה תפקידה של המילה "כי" במשפט? האם היא מציינת סיבה, או מציגה את תוכן מחשבתו של בן־גוריון? הסבירו.

12 צירוף סמיכות או שם עצם ותוארו

מיינו את הצירופים הבאים בטבלה:

התנועה הציונית | מגילת העצמאות | עבודה חקלאית | תנאי המחיה
חברה יהודית | מלחמת העולם | הזדמנות היסטורית | עבודת האדמה
מדינה ריבונית | מערכות החינוך

צירוף סמיכות	צירוף שם עצם ותוארו

13 חלקי הדיבר

קראו את הקטע הבא מתוך הטקסט, והעתיקו ממנו:

"בן־גוריון פעל להרחבת ההתיישבות ולחיזוק כוחו הביטחוני של היישוב, מתוך הכרה שהקמת מדינה תחייב לא רק חזון מדיני, אלא גם יכולת להגן עליו."

א. שלושה שמות עצם: _____ _____ _____

ב. שני פעלים: _____ _____

ג. שני שמות תואר: _____ _____

ד. שלושה שמות פעולה (גם בצורת נסמך, כמו "הרחבת"): _____ _____ _____

14 פועל, שם פועל ושם פעולה

השלימו את הטבלה. בכל שורה כתבו פועל בעבר (הוא), שם פועל ושם פעולה מאותו שורש ובאותה משמעות.

פועל בעבר (הוא)	שם פועל	שם פעולה
הכריז		
	להקים	
	להרחיב	
חיזק		
	להחליט	
	להתיישב	

ד׳ חשיבה ביקורתית וכתיבה

משימות 15–18

15 דמותו של מנהיג

הטקסט מציג את בן־גוריון כאדם בעל חזון, נחישות ויכולת מנהיגות. בחרו שתי תכונות אופי, הביאו לכל אחת דוגמה ממעשיו והסבירו כיצד הדוגמה מעידה על התכונה.

תכונה 1: _____

דוגמה

_____

הסבר

_____

_____

תכונה 2: _____

דוגמה

_____

הסבר

_____

_____

16 כתיבת טיעון

בן־גוריון האמין כי לעיתים על מנהיג לקבל החלטות קשות גם כאשר הן מעוררות התנגדות.

האם לדעתכם מנהיג צריך לדבוק בעמדתו גם כאשר חלק גדול מן הציבור מתנגד לה, או שעליו לשנות את החלטתו בהתאם לדעת הציבור?

תוכלו גם להציג עמדה מורכבת ולהסביר באילו נסיבות ראוי לפעול בכל אחת מהדרכים. כתבו טיעון בהיקף של 12–15 שורות. סמנו ✓ לאחר שבדקתם כל רכיב:

☐ **עמדה ברורה** ☐ **לפחות שני נימוקים** ☐ **דוגמה מן הטקסט**

☐ **משפט סיום מסכם**

17 כתיבת סיכום

כתבו סיכום של הטקסט בהיקף של 8–10 שורות. הקפידו על כתיבה בגוף שלישי, על רצף הגיוני ועל הבחנה בין מידע מרכזי לפרטים משניים. הימנעו מהבעת דעה אישית ומהעתקה רצופה של משפטים מן הטקסט. התייחסו ל:

ילדותו ← **עלייתו לארץ** ← **פעילותו הציבורית** ← **תפקידו בהקמת המדינה** ← **המורשת שהותיר**

18 בין הטקסט לחיים

בפסקת הסיום נכתב כי סיפור חייו של בן־גוריון ממחיש כיצד חזון אישי ונחישות עשויים להשפיע על גורלו של עם שלם. בחרו מטרה שהייתם רוצים לקדם. אין חובה לשתף במטרה אישית – אפשר לבחור גם מטרה חברתית.

1 המטרה שלי, ומדוע היא חשובה לי

2 קשיים שעלולים לעמוד בדרכי

3 מה אפשר ללמוד מסיפור חייו של בן־גוריון על הדרך להגשמתה

הנחיות למורה

היחידה משלבת שאלות ברמות חשיבה שונות. המשימות הלשוניות מבוססות על מילים, משפטים וצירופים המופיעים בטקסט, כדי לאפשר תרגול בהקשר ולא במנותק ממנו.

איתור מידע מפורש · **ארגון מידע** · **הסקת מסקנות** · **פרשנות** · **הערכה וביקורת**

שלושה שלבי עבודה מומלצים

1 — קריאה והבנה
משימות 1–8

2 — עיבוד לשוני
משימות 9–14

3 — כתיבה
משימות 15–18

אין הכרח שכל תלמיד ישלים את כל המשימות. אפשר לבחור משימות לפי רמת הכיתה ומטרות ההוראה, ולהיעזר במשימות החשיבה והכתיבה לצורך העמקה והרחבה.

הנחיות להערכת משימות הכתיבה

משימה	מה בודקים
16 • טיעון	עמדה ברורה (או עמדה מורכבת מנומקת) • לפחות שני נימוקים מבוססים • דוגמה מן הטקסט המשולבת ומוסברת • פתיחה, גוף וסיום • מילות קישור, פיסוק וכתיב
17 • סיכום	התייחסות לחמשת הרכיבים • גוף שלישי, ללא דעה אישית • ניסוח עצמאי ולא העתקה • רצף הגיוני • היקף 8–10 שורות
15 • אפיון דמות	תכונה מנוסחת בבירור • ראיה מתאימה ממעשיו או מהחלטותיו בטקסט • הסבר הקושר בין הראיה לתכונה
18 • רפלקציה	מטרה ברורה • זיהוי קשיים ממשיים • יישום לפחות לקח אחד מסיפור חייו • כל תשובה מנומקת מתקבלת

תשובון

בשאלות הפתוחות מוצגות תשובות אפשריות. יש לקבל כל תשובה מנומקת ומעוגנת בטקסט.

1 תעודת הזהות של הטקסט

- **כותרת:** דוד בן־גוריון – האיש שחלם על מדינה והעז להקים אותה
- **סוג:** טקסט מידעי־ביוגרפי
- **נושא:** חייו ופועלו של בן־גוריון ותפקידו בהקמת המדינה
- **מטרה:** למסור מידע על חייו ופועלו ולעורר מחשבה על מורשתו
- **קהל יעד:** תלמידי כיתות ז׳–ח׳

2 הרעיון המרכזי

מספר השורה בטבלה ← מספר הפסקה המתאימה

1. הנגב – משימה לאומית	**8**	4. ניצול ההזדמנות המדינית	**6**
2. הציונות והשפה העברית	**2**	5. עבודת האדמה וההתיישבות	**3**
3. ביסוס המדינה וצבא ממלכתי	**7**	6. מורשתו	**9**

3 מבנה הטקסט

- **א.** זהו האירוע הדרמטי והחשוב ביותר בחייו; הפתיחה בו מושכת את הקורא ומבהירה מיד מדוע הדמות חשובה.
- **ב.** השאלה יוצרת סקרנות ומזמינה את הקורא להמשיך לקרוא כדי לגלות את התשובה.
- **ג.** בעיקר כרונולוגי: לידתו ב־1886 (פסקה 2), עלייתו ב־1906 (פסקה 3), הסוכנות ב־1935 (פסקה 5), שדה בוקר ב־1953 (פסקה 8).

4 איתור מידע מפורש

- **א.** 1886, בעיירה פלונסק שבפולין; שמו המקורי דוד גרין.
- **ב.** לעודד את לימוד השפה העברית ואת השימוש בה בחיי היום־יום.
- **ג.** שניים מאלה: עבודה פיזית קשה, תנאי מחיה דלים, מחלות.
- **ד.** יושב ראש הנהלת הסוכנות היהודית.
- **ה.** התנגדות ערבית גוברת, הגבלות בריטיות על העלייה, רדיפות היהודים באירופה.
- **ו.** שתיים מאלה: הקמת צה"ל כצבא ממלכתי, קליטת עולים, קידום החינוך והכלכלה.

5 רצף אירועים

מספר השורה בטבלה ← המספר שיש לכתוב בעיגול

1. עבר להתגורר בשדה בוקר	**6**	5. נבחר ליו"ר הנהלת הסוכנות	**4**
2. עלה לארץ ישראל	**2**	6. התגייס לגדודים העבריים	**3**
3. הכריז על הקמת המדינה	**5**	7. שב לכהן כראש הממשלה ב־1955	**7**
4. ייסד את אגודת "עזרא"	**1**		

6 הסקת מסקנות ופרשנות

- **א.** הוא היה מחויב לרעיון ההתיישבות והעבודה העצמית, והאמין שבניית חברה מחייבת מאמץ והקרבה.
- **ב.** מדינה שאינה יכולה להגן על עצמה מפני התנגדות ואיומים לא תוכל להתקיים.
- **ג.** הוא ראה בתוכנית הזדמנות היסטורית להקים מדינה ריבונית, ועדיף היה בעיניו לקבל מדינה עכשיו מאשר להחמיץ אותה.
- **ד.** מעשיו תאמו את אמונותיו: הוא לא רק דיבר על חשיבות הנגב, אלא שימש דוגמה אישית.
- **ה.** החלטות של מנהיג משפיעות על עם שלם ויש להן מחיר; כדי להבין את פועלו צריך לבחון גם את הישגיו וגם את המחלוקות (פסקה 9).

7 ביטויים בהקשר

- **א.** אחת ההחלטות הגורליות ביותר בהיסטוריה של העם.
- **ב.** דברים בסיסיים שבלעדיהם אי אפשר לבנות חברה עצמאית.
- **ג.** להשתמש במצב נדיר שנוצר בזמן מסוים כדי להשיג מטרה חשובה.
- **ד.** סמכות אחת ומרכזית שכל הכוחות הצבאיים כפופים לה.
- **ה.** להגשים רעיון או חלום בפועל.

8 סיבה ותוצאה

- גורש מן הארץ בידי השלטונות העות'מאניים.
- תמך בקבלת תוכנית החלוקה, אף שלא תאמה את מלוא השאיפות הציוניות.
- דרש לפרק מסגרות צבאיות נפרדות ולאחד את הכוחות תחת פיקוד אחד (הקמת צה"ל).
- עבר עם רעייתו לשדה בוקר כדי לשמש דוגמה אישית.

9 אוצר מילים

מתיחות – מצב של לחץ וחשש • **השקפת עולם** – הדעות והאמונות של אדם • **דלים** – מעטים, עניים • **הכרחיים** – חיוניים, שאי אפשר בלעדיהם • **ריבונית** – עצמאית, השולטת בעצמה • **ממלכתי** – של המדינה כולה, לא של קבוצה אחת • **נחישות** – החלטיות והתמדה • **מורשת** – מה שאדם משאיר אחריו לדורות הבאים

10 מאזכרים

- **א.** "אביו", "עולמו" – דוד בן־גוריון.
- **ב.** "שם" – ארצות הברית.
- **ג.** "התוכנית" – תוכנית החלוקה של האו"ם משנת 1947.
- **ד.** "בה" – השפה העברית.
- **ה.** "להגשמתה" – להגשמת המשימה הלאומית של ההתיישבות במדבר.

11 קשרים לוגיים

למרות – **ויתור** • אף ש – **ויתור** • אולם – **ניגוד** • בשל – **סיבה**.

"כי" היא מילת שעבוד הפותחת פסוקית תוכן (כמו "ש"): היא מציגה את תוכן סברתו של בן־גוריון, ואינה מבטאת קשר לוגי.

12 צירופים

סמיכות: מגילת העצמאות, תנאי המחיה, מלחמת העולם, מערכות החינוך, עבודת האדמה.

שם עצם ותוארו: התנועה הציונית, עבודה חקלאית, חברה יהודית, הזדמנות היסטורית, מדינה ריבונית.

13 חלקי הדיבר

- **שמות עצם** (שלושה מתוך): יישוב, מדינה, חזון, יכולת, כוחו.
- **פעלים:** פעל, תחייב. ("להגן" הוא שם פועל.)
- **שמות תואר:** הביטחוני, מדיני.
- **שמות פעולה:** יש לקבל כל שלושה שמות פעולה תקינים מתוך הקטע: הרחבת, חיזוק, הקמת, התיישבות, הכרה.

14 פועל, שם פועל ושם פעולה

פועל בעבר	שם פועל	שם פעולה
הכריז	להכריז	הכרזה
הקים	להקים	הקמה
הרחיב	להרחיב	הרחבה
חיזק	לחזק	חיזוק
החליט	להחליט	החלטה
התיישב	להתיישב	התיישבות

15 דמותו של מנהיג

- **נחישות:** הכריז על הקמת המדינה למרות הסכנות הביטחוניות והחשש מפלישת צבאות מדינות ערב.
- **חזון:** ראה בהתיישבות ובעבודת האדמה יסוד לחברה עצמאית, ובנגב משימה לאומית.
- **מחויבות ודוגמה אישית:** עבר לשדה בוקר כדי להגשים בעצמו את מה שהטיף לו.
- **מנהיגות ואחריות:** הוביל את הקמת צה"ל ואת קליטת העולים, גם כשהחלטותיו עוררו מחלוקת.

16 כתיבת טיעון

כל עמדה מתקבלת. דוגמאות מן הטקסט: תמיכתו בתוכנית החלוקה למרות שלא תאמה את מלוא השאיפות; דרישתו לפרק מסגרות צבאיות נפרדות למרות המחלוקת החריפה. עמדה מורכבת אפשרית: מנהיג יכול לדבוק בעמדתו בהחלטות גורליות, אך צריך להקשיב לציבור ולהסביר את החלטותיו.

17 כתיבת סיכום

סיכום טוב יכלול: לידתו ב־1886 בפלונסק והשפעת הציונות עליו • עלייתו ב־1906 ועבודתו כפועל חקלאי • מנהיגותו בתנועת הפועלים ובסוכנות היהודית • תמיכתו בתוכנית החלוקה והכרזת המדינה ב־1948 • כהונתו כראש ממשלה ושר ביטחון • מורשתו המורכבת.

18 בין הטקסט לחיים

תשובה אישית. יש לבדוק שהתלמיד מציג מטרה ברורה, מזהה קשיים ממשיים, וקושר לפחות לקח אחד לסיפור חייו של בן־גוריון (למשל: התמדה למרות קשיים, דוגמה אישית, ניצול הזדמנויות).